

'Wat is het nut van straffen?'

Als advocaat verdedigt Marq Wijngaarden de rechten van asielzoekers. Hij neemt het graag op voor Falun Gong-aanhangers uit China, Koerden uit Turkije en vrouwen uit Afghanistan.

TEKST: WIM CREZEE
FOTOGRAFIE: DAPHNE LUCKER

We spreken Marq Wijngaarden (65) in zijn kantoor dat gevestigd is in het monumentale pand van het Tropenmuseum in Amsterdam-Oost. Hij is een van de advocaten van Praktijken d'Oliveira, het kantoor dat de (internationale) mensenrechten hoog in het vaandel heeft staan.

Welke term hanteert u: illegalen of ongedocumenteerden?
"Ongedocumenteerden. Aan "illegalen" zit toch een smet van criminaliteit, terwijl 99 procent van hen nooit in aanraking komt met justitie, ze kijken wel beter uit. Ze zijn hier meestal gekomen omdat hier werk is; ze hebben er helemaal geen belang bij om misdrijven te plegen."

Waar komen ze vandaan?
"Uit alle delen van de wereld: Afrika, Brazilië, Vietnam, veel mensen uit de Filipijnen. Ze doen hier zwaar werk waar wij Nederlanders vaak geen zin in hebben, zoals asperges steken en ander werk in de tuinbouw, en schoonmaakwerk. Ongedocumenteerden zijn ook de asielzoekers die niet door de procedure van de Immigratiedienst zijn gekomen en toch hier blijven. Kortom, iedereen zonder geldige verblijfspapieren."

Hoe kijkt u naar het werk van de Immigratiedienst?

"Daar is veel op aan te merken. Hun werk is meestal gericht op afwijzen en niet op waarheidsvinding. Ze schatten niet realistisch in welke risico's die mensen in hun thuisland lopen. Dat staat haaks op hoe deze dienst zich naar buiten toe graag presenteert. Ik merk in de praktijk dat het een afwijzingsorganisatie is in plaats van een toelatingsorganisatie."

Hoe komen asielzoekers bij u terecht?
"Soms mailen ze mij al tijdens hun tocht naar Nederland. Dan hebben ze mijn naam via familie of vrienden gehoord. Of via Amnesty. Op ons advocatenkantoor krijgen we meer zaken aangeboden dan we aankunnen. Als ik een zaak interessant vind, kan ik ze terugmailen welke bewijsstukken ze mee moeten nemen."

Wanneer vindt u een zaak interessant?
"Dat kan op heel veel manieren het geval zijn. Vaak gaat het erom of je een kluit met iemand krijgt. Soms zie ik het al bij één mailtje: sympathieke man of vrouw, die wil ik wel helpen. In andere gevallen neem ik een zaak aan waarbij iets te knokken valt. Laatst kreeg ik een mail van twee lhbt'ers uit Libanon. Ze wilden weten wat hun kansen bij de Immigratiedienst zijn. Na juridisch speuren kom ik tot de conclusie dat die kansen niet groot zijn. Ik meld hun dat. Waarop ze me nieuwe informatie over de situatie in Libanon sturen die bij de Nederlandse overheid nog niet bekend is. Kijk, dat vind ik dan interessant."

Sommige bevolkingsgroepen hebben een streepje bij me voor. Ik heb veel Falun Gong-aanhangers uit China bijgestaan. Het zijn altijd schatten van mensen die geen vlieg kwaad willen doen. De Communistische Partij ziet hun religie en levensfilosofie echter als een bedreiging; ze worden opgesloten en onderdrukt. Onbegrijpelijk, want de levensfilosofie van de Falun Gong staat voor verdraagzaamheid en mededogen."

Hetzelfde verhaal over Koerden uit Turkije, die sta ik graag bij. In het begin van mijn loopbaan ben ik een keer op onderzoek gegaan in Turkije, om te zien of het klopt wat de regering daar zegt. Sindsdien hebben Koerden mijn sympathie. En als een Afghaanse vrouw bij me aanklopt, schuif ik andere zaken even opzij, want de manier waarop vrouwen daar door de machthebbers behandeld worden vind ik vreselijk. Tja, dat is mijn bescheiden bijdrage aan het bestrijden van onrecht in de wereld."

Mensen die uw sympathie hebben, kunnen vast geen advocatenrekening betalen.

"Het aantal keren dat ik mijn cliënten in een asielzaak een rekening heb gestuurd, valt op de vingers van een hand te tellen. In die gevallen konden ze me meestal betalen via de dwangsommen die ik voor hen had binnengeharkt, haha. Hoe we deze tent toch draaiende kunnen houden? In de meeste gevallen betaalt de Raad voor Rechtsbijstand de rekening."

12

MARQ WIJNGAARDEN - 'IK HOOP DAT HET GEZICHT VAN DE TWEEDE KAMER MENSELIJKEER WORDT'

Want iedere asielzoeker heeft recht op een pro deo-advocaat. Dat is een vast bedrag, of ik nu drie of twintig uur aan een zaak besteed."

Binnenkort zijn er verkiezingen voor een nieuwe Tweede Kamer. Hoopt u op een bepaalde uitslag?

"Asiel- en vreemdelingenrecht wordt in sterke mate bepaald door Europese regels. Wat dat betreft maakt de uitslag niet zoveel uit. Ik hoop wel dat het gezicht van de Tweede Kamer wat menselijker wordt als het gaat om ongedocumenteerden en dat de straf-

baarstelling van deze mensen verdwijnt. Het CDA, dat in de komende formatie waarschijnlijk een sleutelrol zal spelen, wil alleen dat het kopje soep aan de ongedocumenteerden niet strafbaar wordt."

Het is ook wel weer begrijpelijk dat een land een grens trekt in het aantal immigranten dat binnen mag komen. 'Dat is volkomen legitiem. Verreweg de meeste ongedocumenteerden kwamen hier met een visum om te werken. Visum loopt af en ze blijven hier. De vraag is dan: hoe ga je daarmee

om? Ga je ze als criminelen behandelen? Terwijl zij het werk willen doen waar wij ons te goed voor voelen. Ga je die mensen een gevangenisstraf geven? Wat is het nut daarvan? We sturen nota bene momenteel gevangenen twee weken eerder naar huis omdat we te weinig gevangenis capaciteit hebben. Dat zijn mensen die wel een misdrijf hebben gepleegd. Het is een volstrekt zinloze toevoeging van leed."

Aan het einde van het gesprek hebben we het over Wijngaardens maatschappelijke betrokkenheid en belangstelling voor verre culturen. Hoe is dat zo gekomen? Zijn vader, hoogleraar psychologie aan de Vrije Universiteit, demonstreerde in de jaren zestig al tegen de oorlog in Vietnam en werd de rode professor genoemd, vertelt hij niet zonder trots. 'Hij lag in de clinch met het bestuur van de VU omdat hoogleraren niet geacht werden te demonstreren.'

Tijdens zijn rechtenstudie kwam Marq Wijngaarden in het lesmateriaal het zogeheten Wijngaarden-arrest tegen. 'Mijn vader wilde niet dat mijn broer in militaire dienst zou gaan. Het welzijn van zijn zoon vond hij belangrijker. De ouderlijke zorg gold toen nog tot je 21ste.' Bij de Hoge Raad verloor vader Wijngaarden uiteindelijk zijn zaak. 'Mij is het nog niet gelukt om met een zaak in de boeken te komen, haha.'

Al op zijn zestiende trok Wijngaarden, samen met een vriend, de wijde wereld in. 'Naar Marokko. Dat vonden we spannend en leerzaam. En nu, als advocaat, zit ik 's ochtend te praten met mensen uit Syrië, 's middags met Libanezen en daarna met Chinezen. Dat vind ik ongelooflijk boeiend. Die gesprekken gaan lang niet altijd zachtzinnig. Die mensen komen vaak uit een verhalende cultuur. Dan kan ik heel bot zijn, want ik moet de feiten weten. Aan het eind van het gesprek adviseer ik hun om bij de Immigratiedienst juist wel het verhaal met alle details te vertellen, want vaak zijn dat verhalen die je alleen kunt vertellen als je ze zelf hebt meegemaakt.'

de asieladvocaat

HET AANTAL KEREN DAT IK MIJN CLIËNTEN IN EEN ASIELZAAK EEN

REKENING HEB GESTUURD, VALT OP DE VINGERS VAN EEN HAND TE TELLLEN